

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

САБАДАШ ІННА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 342.9:340.69

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС СУДОВИХ
ЕКСПЕРТІВ, ЯКІ НЕ Є ПРАЦІВНИКАМИ ДЕРЖАВНИХ
СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ УСТАНОВ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Харків – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права.

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук
ШКАРУПА Костянтин Вікторович,
Інститут кримінально-виконавчої служби,
старший науковий співробітник науково-
дослідного центру з питань діяльності
органів та установ ДПтС України.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
ДЖАФАРОВА Олена В'ячеславівна,
Харківський національний університет
внутрішніх справ, професор кафедри
адміністративної діяльності поліції
факультету № 3;

кандидат юридичних наук
ШЕВЧУК Геннадій Вадимович,
Національна академія внутрішніх справ
України, виклад кафедри адміністративної
діяльності.

Захист відбудеться 21 березня 2018 р. о 13 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.700.01 у Харківському національному університеті внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, просп. Льва Ландау, 27.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківського національного університету внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, просп. Льва Ландау, 27.

Автореферат розісланий 21 лютого 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л.В. Могілевський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Розбудова України як правової держави вимагає від неї всебічного ствердження принципу верховенства права, забезпечення панування у режиму правової законності та підтримки на належному рівні стану правового порядку. Одним із головних інструментів виконання даних завдань виступає правосуддя, відправлення якого є виключною прерогативою судів. Сутнісний зміст правосуддя полягає у вирішенні суддями, одноособово чи колегією, юридичних спорів на підставі діючих норм та принципів права з метою захисту, відновлення прав і законних інтересів індивідуальних та колективних суб'єктів, в тому числі суспільства і держави в цілому.

Надзвичайна відповідальність суддівської професії вимагає від осіб, які перебувають на посадах суддів, високого рівня інтелектуальної підготовки, і перш за все у сфері права. Однак у ряді випадків для винесення справедливого рішення по справі, що є основним критерієм якості правосуддя, суддям доводиться з'ясовувати питання, які за своєю природою, сутністю не пов'язані з юриспруденцією. Саме тому, для отримання компетентної відповіді на такі питання суд або інші учасники процесу, прагнучи забезпечити винесення судом справедливого рішення, звертаються по допомогу до експертів. Судово-експертна діяльність – надзвичайно важливий інструмент сприяння встановленню істини у справі. Особливе значення даної діяльності обумовлює необхідність її чіткого законодавчого врегулювання, зокрема регламентації правового статусу експерта, тобто фахівця, який проводить судово-експертне дослідження.

У правознавстві досить багато уваги приділялося та продовжує приділятися судово-експертній діяльності в Україні, зокрема правовому становищу експертів. Окремі аспекти адміністративно-правового статусу експертів досліджували такі науковці, як: В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, Є. Ю. Бараш, В. О. Басс, Д. М. Бахрах, О. І. Безпалова, Ю. П. Битяк, В. В. Галунько, Ю. В. Гаруст, І. П. Голосніченко, С. М. Гусаров, О. В. Джафарова, Є. В. Додін, О. Ю. Дрозд, А. П. Кармолицький, М. Ф. Криштанович, В. В. Ковальська, Ю. В. Ковбасюк, А. Т. Комзюк, М. І. Корнієнко, М. В. Кравчук, В. В. Маліков, А. А. Манжула, М. Д. Мартинов, А. Ф. Мельник, О. М. Музичук, О. Ю. Оболенський, Д. В. Олійник, А. В. Панчишин, В. П. Пилипишин, А. М. Подоляка, Т. О. Проценко, Є. В. Сергієнко, Г. П. Ситник, Є. Ю. Соболь, А. В. Солонар, В. В. Сокурєнко, М. П. Ткач, В. Г. Фатхутдінов, С. І. Чернов, В. В. Чумак, М. Д. Шаргородський, Г. В. Шевчук, С. А. Шепетько,

К.В. Шкарупа, Н.В. Янюк та ін. Однак по-перше, як правило, проблематика характеристики правового статусу експерта, який не є працівником спеціалізованих державних установ, розкривається з позиції або криміналістичної, або відповідної процесуальної правової науки; а по-друге, більш-менш змістовному аналізу піддається правовий статус тільки експертів, що працюють на посадах у відповідних державних спеціалізованих установах.

Таким чином, необхідність удосконалення судово-експертної діяльності, відсутність змістовного науково-теоретичного обґрунтування правового статусу експерта, який не є працівником спеціалізованих державних установ, як суб'єкта адміністративного права і відповідних правовідносин, а також ряд прогалин та інших недоліків у чинному законодавстві з цього приводу обумовлюють актуальність теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до положень Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04.09.2013 № 686-р, та плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495). Тема дисертації відповідає Переліку перспективних напрямів кандидатських і докторських дисертацій за юридичними спеціальностями, затвердженому постановою Президії Національної академії правових наук України від 18.10.2013 № 86/11.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на підставі аналізу наукових праць вчених, які присвячено характеристиці окремих елементів адміністративно-правового статусу експерта, який не є працівником спеціалізованих державних установ, а також на основі аналізу чинного законодавства України та відповідних підзаконних нормативно-правових актів визначити сутність, особливості та структуру адміністративно-правового статусу експерта, який не є працівником спеціалізованих державних установ, та надати науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо його удосконалення.

Для досягнення поставленої мети в дисертації необхідно вирішити такі основні завдання:

– розкрити ознаки та особливості адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ;

- охарактеризувати правові засади набуття адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ;
- встановити передумови реалізації адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ;
- визначити сутність та склад елементів адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ;
- з'ясувати основні права судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ;
- систематизувати обов'язки судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ;
- окреслити роль та значення юридичної відповідальності судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ;
- виокремити гарантії реалізації адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, та окреслити напрямки їх вдосконалення;
- запропонувати шляхи вдосконалення процедури позбавлення статусу судових експертів, який не є працівниками державних спеціалізованих установ.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають під час діяльності експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ.

Предметом дослідження є адміністративно-правовий статус експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ.

Методи дослідження. В роботі використано загальні та спеціальні методи наукового пізнання. Так, логіко семантичний метод використано під час визначення поняття «адміністративно-правовий статус судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ» (підрозділ 1.1), характеристики терміну «правові засади набуття адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ» (підрозділ 1.2) та визначення й інших понять та термінів (підрозділи 2.1, 2.4, 3.1, 3.2). Системно-структурний метод застосовувався при дослідженні основних прав та обов'язків судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ (підрозділи 2.2, 2.3), а також під час систематизації гарантій реалізації адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ (підрозділ 3.1). Методи аналізу та синтезу використано під час з'ясування правових засад набуття та

реалізації адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ (підрозділи 1.2, 1.3). Функціональний підхід застосовувався при характеристиці елементів адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ (підрозділ 2.1). Статистичний метод і документальний аналіз застосовувалися для визначення недоліків правового регулювання процедури позбавлення статусу судового експерта, який не є працівниками державних спеціалізованих установ (підрозділ 3.2). В роботі використано також організаційно-правовий метод, порівняльно-правовий метод, формально-логічний та інші методи наукового пізнання (розділ 1–3).

Науково-теоретичне підґрунтя дисертації становлять праці фахівців у галузі загальної теорії держави і права, теорії управління, адміністративного, конституційного процесуального, цивільного процесуального та інших галузевих правових наук. Положення та висновки роботи ґрунтуються на нормах Конституції України, законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, які визначають правові засади діяльності судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять узагальнення практики діяльності судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, аналітичні матеріали, політико-правова публіцистика, довідкові видання, тощо.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертаційне дослідження є одним із перших спроб на монографічному рівні, здійснити комплексне дослідження структурних елементів адміністративно-правового статусу експерта, який не є працівником спеціалізованих державних установ, а також узагальнити підстави набуття, реалізації та втрати відповідного адміністративно-правового статусу, що дозволило обґрунтувати низку нових положень і висновків та надати практичні рекомендації з досліджуваних питань. Основні з них такі:

вперше:

– запропоновано авторське визначення адміністративно-правового статусу судових експертів, які комплекс прав і обов'язків, закріплених чинним адміністративним законодавством, завдяки яким можуть проводити судово-експертні дослідження, сприяючи реалізації правосуддя в державі шляхом надання суду інформації стосовно питань, розв'язання яких потребують спеціальних знань;

– під реалізацією адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, запропоновано розуміти практичне втілення прав і обов'язків такої

особи, пов'язаних як з процедурою проведення експертиз, під час здійснення судово-експертного дослідження, так і з зовнішньою участю у судовому провадженні у якості експерта та надання висновку за результатами проведеного дослідження;

– запропоновано внести зміни і доповнення до чинних нормативних актів, що визначають адміністративно-правовий статус судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, зокрема до Закону України «Про судову експертизу», Інструкції про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах, тощо;

удосконалено:

– розуміння правових засади адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, та правові засади набуття адміністративно-правового статусу судових експертів характеризується дуалізмом

– обґрунтування положення, що реалізацію адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, необхідно пов'язувати з безпосередньою їх діяльністю, яка провадиться через реалізацію їх прав і виконання обов'язків, визначених на законодавчому рівні та пов'язаних із такою діяльністю;

– висновок, що права та обов'язки судового експерта, який не є працівником державної спеціалізованої установи, дещо відрізняються залежно від виду провадження, до якого його залучено, у зв'язку з чим відзначено, що у ряді випадків права та обов'язки зазначених суб'єктів не мають належного рівня деталізації як, наприклад, у господарському процесі чи під час залучення судового експерта у провадження в справах про адміністративне правопорушення, що, у свою чергу, не сприяє повній реалізації усього змісту адміністративно-правового статусу, що має така особа;

– розуміння співвідношення адміністративної, кримінальної, дисциплінарної та матеріальної відповідальності експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ;

– обґрунтування того, що адміністративна, так само як і кримінальна відповідальність має на меті забезпечення інтересів у сфері правосуддя та здійснення досудового слідства, однак склади правопорушень, передбачені у КУпАП, мають значно менший рівень суспільної небезпеки, аніж ті, що закріплені у КК України.

– характеристику дисциплінарної відповідальності судового експерта, який не є державним експертом, у зв'язку з чим обґрунтовано, що така відповідальність застосовуються у випадку

неналежного виконання своїх професійних та (або) процедурно-процесуальних обов'язків експертів, і якщо за такі дії, бездіяльність законодавством не передбачено кримінальну або адміністративну відповідальність;

– визначення поняття «гарантії» під яким слід розуміти сукупність або систему певних умов та факторів, через які забезпечується реальність прав і обов'язків суб'єктів;

дістали подальшого розвитку:

– узагальнення основних ознак, які розкривають сутність поняття «адміністративно-правовий статус»: а) встановлюється адміністративно-правовими нормами, викладеними у законах і підзаконних нормативно-правових актах; б) у значній мірі пов'язаний з чіткою регламентацією процедурних аспектів діяльності суб'єктів; в) передбачає наявність прав і обов'язків, якими наділяється та які повинен виконувати суб'єкт у зв'язку з провадженням ним певної діяльності; г) визначає становище суб'єкта не тільки в суспільстві та державі, а також у правовідносинах, учасником яких є такий суб'єкт;

– характеристика значення гарантій реалізації адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, яке полягає в тому, що такі гарантії у своїй сукупності забезпечують реальну здатність досліджуваних суб'єктів здійснити свої законні суб'єктивні можливості і отримати передбачені ними блага, цінності, переваги тощо, а також виконати належним (тобто у встановленій законом формі та обсязі) чином покладені на них обов'язки

– обґрунтування необхідності вдосконалення наступних груп гарантій реалізації адміністративно-правового статусу експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ: 1) організаційно-інституційних;

2) організаційно-процедурних; 3) організаційно-функціональних; 4) соціально-економічних; 5) професійних; 6) спеціально-юридичних;

– висновок про те, що конкретного порядку вирішення питання про позбавлення особи статусу експерта, за наявності зазначених підстав, у законодавстві, зокрема у наказі Міністерства юстиції України від 03.03.2015 № 301/5, не передбачено, у зв'язку з чим обґрунтована необхідність розробити на нормативно-правовому рівні порядку позбавлення особи статусу експерта.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес, зокрема можуть бути використані у:

– науково-дослідній сфері – як основа для подальшого розроблення теоретико-правових питань адміністративно-правового

статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ (*акт впровадження у науково-дослідну діяльність Харківського науково-дослідного інституту судових експертиз імені Заслуженого професора М.С. Бокаріуса*);

– правотворчості – під час підготовки й уточнення низки законодавчих та підзаконних актів з питань діяльності судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ (*довідка Науково-дослідного інституту публічного права*);

– правозастосуванні – під час використання конкретних рекомендацій і пропозицій щодо механізму реалізації адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ;

– освітньому процесі – в ході підготовки підручників і навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право», «Судові та правоохоронні органи»; вони вже використовуються в ході проведення занять із зазначених дисциплін.

Апробація результатів дисертації. Підсумки розроблення проблеми в цілому, окремих її аспектів, одержані узагальнення і висновки було оприлюднено на міжнародних та національних науково-практичних конференціях, семінарах та круглих столах: «Новітні тенденції сучасної юридичної науки» (Дніпропетровськ, 2015), «Проблеми та стан дотримання захисту прав людини в Україні» (Львів, 2016), «Громадянське суспільство в Україні: проблеми забезпечення правотворчої діяльності» (Харків, 2017).

Публікації. Основні результати дослідження викладено в шести статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, а також трьох тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях.

Структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації – 213 сторінок. Список використаних джерел містить 250 найменувань і займає 26 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, висвітлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено об'єкт і предмет дослідження, сформульовано мету й завдання дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів роботи; подано відомості про апробацію результатів та публікації за темою дисертації.

Розділі 1 «Загальна характеристика адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ» складається з трьох підрозділів в яких здійснено дослідження поняття та особливостей адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ; з'ясовано правові засади набуття фахівцями даного статусу, механізм його реалізації та структуру.

У підрозділі 1.1 «Поняття та особливості адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ» розкривається сутнісний зміст та характерні властивості адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. Узагальнено доктринальні підходи вчених до тлумачення понять «статус», «правовий статус», адміністративно-правовий статус». Визначено коло основних ознаки, які розкривають сутність поняття «адміністративно-правовий статус». На підставі аналізу відповідних наукових точок зору та законодавчих положень визначено поняття «адміністративно-правовий статус експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ».

Виокремлено загальні основні ознаки, які характеризують адміністративно-правовий статус зазначених судових експертів, а також визначені обставини, що обумовлюють особливості статусу даних суб'єктів. Акцентовано увагу на тому, що судовий експерт, який не є працівником державної спеціалізованої установи, не відноситься до категорії державних службовців, а отже і не має статусу особи, яка проходить державну службу.

У підрозділі 1.2 «Правові засади набуття адміністративно-правового статусу судових експертів, особами які не є працівниками державних спеціалізованих установ» розкрито сутність та властивості понять «правове регулювання» та «адміністративно-правове регулювання». З'ясовано зміст механізму відповідного правового регулювання, який полягає у наступному: його основу складають правові норми, реалізація яких відбувається у межах певних правовідносин. Останні, у свою чергу, активізуються за наявності певних юридичних фактів (життєвих обставин або підстав для здійснення певних вчинків), що закріплені у гіпотезі правових норм. Охарактеризовано поняття правової норми та нормативно-правового акта. Проаналізовано положення Конституції України, відповідних законів та підзаконних нормативно-правових актів на предмет визначення у них підстав та порядку набуття адміністративно-

правового статусу судових експертів, особами які не є працівниками державних спеціалізованих установ.

В результаті проведеного дослідження обґрунтовано висновок, що правові засади набуття статусу державних експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, найбільш чітко визначаються нормативно-правовими актами, які регламентують атестацію судових експертів (адміністративно-правові процедури набуття статусу), а також порядок залучення судових експертів до проведення експертизи (процесуальні підстави участі судових експертів у судовому процесі) (КАС України, ЦПК України, ГПК України тощо).

У підрозділі 1.3 «Реалізація адміністративно-правового статусу судовими експертами, які не є працівниками державних спеціалізованих установ» зазначається, що правовий статус суб'єкта наділяє його рядом можливостей щодо участі у тих чи інших правовідносинах, а також покладає на нього певні обов'язки, користуючись даними можливостями та виконуючі зазначені обов'язки, суб'єкт реалізує свій правовий статус. Означене у повній мірі стосується й адміністративно-правового статусу експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, який реалізується через їх відповідну діяльність. Акцентовано увагу, що основною формою реалізації зазначеного статусу є здійснення експертно-дослідницької діяльності в межах судового провадження. Розглянуто наукові точки зору щодо сутності та значення реалізації правового статусу суб'єкта права.

Звернено увагу на зміст процедури атестації фахівця, який не є працівником державної спеціалізованої установи, як неодмінну передумову реалізації зазначеним експертом свого правового, зокрема адміністративно-правового статусу. Підкреслюється, що сам факт проходження фахівцем атестації і набуття ним статусу експерта, який не є працівником державної спеціалізованої установи, не передбачає моментальної реалізації даного статусу. Для його повноцінного практичного втілення потрібно існування ряду умов та обставин, зокрема залучення такого експерта до конкретного судового провадження. У зв'язку із цим проаналізовано відповідні законодавчі положення на предмет визначення підстав та порядку залучення експерта в процес здійснення правосуддя. Охарактеризовано нормативно-правові вимоги щодо організації та проведення зазначеним експертом судово-експертної діяльності. Звернено увагу на коло прав та обов'язків експертів, які не є працівниками спеціалізованих державних установ, у межах різних судових процесів.

Запропоновано визначення поняття «реалізація адміністративно-правового статусу судовими експертами, які не є працівниками державних спеціалізованих установ».

Розділ 2 «Елементи адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ» складається з чотирьох підрозділів, у яких досліджено права, обов'язки та юридичну відповідальність судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ.

У підрозділі 2.1 *«Сутність та елементи адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ»* зазначається, що будь-який правовий статус являє собою складну категорію, яка включає щонайменше три елементи – права, обов'язки та відповідальність як особливу форму обов'язку. У зв'язку із цим проведено вивчення наукових точок зору щодо розуміння структури і основних складових елементів правового статусу взагалі та адміністративно-правового, зокрема.

Запропоновано елементи адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, поділити на основні та факультативні. До перших віднесено сукупність прав і обов'язків, а також юридичну відповідальність. До другої групи віднесено заборони, пов'язані з наявністю даного адміністративно-правового статусу, принципи, гарантії діяльності, основні функції та завдання судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ.

З'ясовано сутність та значення адміністративної правосуб'єктності, яка є передумовою набуття відповідного статусу, заборон та завдань як елементів адміністративно-правового статусу експерта, який не є працівником спеціалізованих державних установ. У зв'язку з цим вивчено відповідні наукові думки та положення чинного законодавства.

У підрозділі 2.2 *«Основні права судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ»* зазначається, що права експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, – це передбачені законом суб'єктивні можливості, якими може на свій розсуд, у межах, встановлених законодавством, користуватися зазначені експерти. На підставі аналізу норм чинного нормативно-правового підґрунтя здійснення судово-експертної діяльності в Україні визначено та охарактеризовано коло основних прав судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, а саме: право оскаржувати в установленому законодавством порядку дії та рішення органу (особи), який (яка)

призначив(ла) експертизу (залучив(ла) експерта), що порушують права експерта або порядок проведення експертизи; право вимагати забезпечення особистої безпеки у зв'язку із участю у відповідному судовому провадженні в якості експерта; право на отримання винагороди за проведену судово-експертну роботу; право здійснювати відповідні різновиди експертної діяльності на договірних засадах; право відмовитись від проведення експертизи; тощо. Розкрито зміст та значення наведених прав експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. З'ясовано наукові точки зору щодо даних прав та зроблені відповідні зауваження і пропозиції стосовно їх законодавчої регламентації.

У підрозділі 2.3 «Обов'язки судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ» проведено науковий аналіз основних обов'язків експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. На підстав аналізу норм діючого законодавства запропоновано обов'язки даних суб'єктів об'єднати у дві великі групи: 1) загальні обов'язки; та 2) спеціальні. Загальні – це такі обов'язки, що властиві як судовому експерту, який не працює у державній спеціалізованій установі, так і різного роду посадовим особам, які перебувають на публічній службі. Окреслено коло основних обов'язків судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. Охарактеризовано зміст та значення даних обов'язків вищезгаданих експертів.

Зазначається, що специфіка завдань та функцій, які виконують експерти, зокрема ті, що не працюють у державних спеціалізованих установах, виявляється саме у їх спеціальних обов'язках. У зв'язку із цим проаналізовано діюче законодавство у сфері судово-експертної діяльності на предмет визначення кола основних спеціальних обов'язків досліджуваних суб'єктів. Розкрито сутнісний зміст та значення таких обов'язків, зроблено відповідні зауваження щодо стану їх нормативно-правової регламентації. Обґрунтовано висновок, що в спеціальному законодавстві, що закріплює обов'язки судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ не достатньо враховано коло основних обов'язків досліджуваних суб'єктів, що витікають із норм інших нормативно-правових актів.

У підрозділі 2.3 «Юридична відповідальність судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ» запропоновано визначення поняття «юридична відповідальність судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ» у широкому та вузькому контексті. У першому випадку – це обов'язок зазначеного експерта, виконуючи свої завдання та функції, діяти відповідно до встановлених чинним законодавством вимог, а у

випадку їх порушення зазнати для себе відповідних негативних наслідків, передбачених законом. У більш вузькому, спеціально-юридичному, розумінні відповідальність вказаних суб'єктів являє собою забезпечений силою державного впливу (аж до примусу) їх обов'язок в разі вчинення ними протиправної поведінки, зазнати для себе у встановленому чинним законодавством певних негативних наслідків, характер, вид та міра яких визначаються законом.

На підставі вивчення діючого законодавства виокремлено види юридичної відповідальності, якою гарантується законність та професійність здійснення експертом, які не є працівником спеціалізованої державної установи, судово-експертної діяльності, а саме: кримінальна, адміністративна, дисциплінарна, матеріальна. Охарактеризовано зміст та значення кожного різновиду юридичної відповідальності експерта та їх співвідношення.

Розділ 3 «Шляхи вдосконалення адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ» складається з двох підрозділів, які присвячено з'ясуванню основних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу даних експертів та пошуку шляхів вдосконалення процедури позбавлення статусу судового експерта фахівців, які не є працівниками державних спеціалізованих установ.

У підрозділі 3.1 «Гарантії реалізації адміністративно-правового статусу судових експертів, особами які не є працівниками державних спеціалізованих установ, та напрямки їх вдосконалення» наголошено на тому, що суттєве місце у правовому, зокрема адміністративно-правовому статусі суб'єкта займають гарантії, які покликані забезпечити реальність зазначених прав і обов'язків, належний рівень законності та ефективності їх реалізації. Відзначено, що особливого значення гарантії відіграють у правовому статусі суб'єктів, які здійснюють публічну владу або безпосередньо сприяють її здійсненню.

Досліджено наукові точки зору щодо сутнісного змісту та значення гарантій. Останні визначено як сукупність або систему певних умов та факторів, через які забезпечується реальність прав і обов'язків суб'єктів. Визначено коло властивостей, які становлять сутнісний зміст поняття «реальність прав, свобод і обов'язків». Запропоновано власне визначення поняття гарантії реалізації адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ.

За результатами вивчення доктринальних та нормативно-правових джерел виокремлено наступні групи гарантій реалізації адміністративно-правового статусу експертів, які не є працівниками

державних спеціалізованих установ: 1) організаційно-інституційні, 2) організаційно-процедурні; 3) організаційно-функціональні; 4) соціально-економічні; 5) професійні; 6) спеціально-юридичні. Розкрито зміст та значення даних різновидів гарантій. Сформульовано відповідні висновки та зауваження щодо стану законодавчої регламентації гарантій зазначених експертів.

У підрозділі 3.2 «Вдосконалення процедури позбавлення статусу судових експертів, який не є працівниками державних спеціалізованих установ» акцентовано увагу на тому, що важливою ознакою панування у країні режиму законності та дотримання правового порядку є наявність у ній чітких процедур набуття, реалізації та припинення прав та обов'язків учасників суспільних відносин. Наголошено на тому, що саме процедура позбавлення статусу судових експертів, який не є працівниками державних спеціалізованих установ є найбільш недосконалою та не врегульованою нормами чинного адміністративного законодавства. З'ясовано сутність, характерні властивості та значення процедури у правознавстві, задля чого вивчено відповідні енциклопедичні, наукові та навчальні джерела. Встановлено, що процедура – це офіційно встановлений порядок вчинення юридично значущих дій. Завдяки процедурі забезпечується одноманітність та послідовній виконання певних однорідних дій. Крім того дотримання відповідної процедури, як правило, є необхідною умовою визнання їх законності.

На підставі аналізу нормативно-правового підґрунтя здійснення судово-експертної діяльності в Україні з'ясовано коло та характер підстав анулювання свідцтва експерта. Наголошено на необхідності усунення розбіжностей у правових засадах застосування одних і тих же фактів в якості підстав для відмови у видачі свідцтва експерта та його анулювання.

Звернено увагу на відсутність у законодавстві чітко визначеного порядку, тобто конкретної послідовності дій компетентних суб'єктів під час вирішення питання про позбавлення фахівця, який не працює у спеціалізованих державних установах, статусу експерта. Запропоновано конкретизувати повноваження голови та секретаря Центральної експертної кваліфікаційної комісії щодо анулювання свідцтва експерта, закріпити за Міністерством юстиції та його територіальними органами право ініціації питання не лише про притягнення експерта до дисциплінарної відповідальності, але й анулювання його свідцтва з інших передбачених законодавством підстав.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання – визначення сутності, особливостей та структури адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. В результаті проведеного дослідження сформульовано ряд висновків, пропозицій та рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети. Основні з них такі:

1. До ознак які характеризують специфічність адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, віднесено наступні: а) адміністративно-правовий статус судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, встановлюється нормами чинного законодавства в основному у сфері здійснення судової експертизи; б) такий статус пов'язаний не з безпосереднім проведенням судово-експертного дослідження, а з його організаційними аспектами: починаючи від набуття особою відповідної кваліфікації, яка необхідна для здійснення такого роду діяльності, закінчуючи матеріально-технічними питаннями проведення такого дослідження; в) з метою здійснення судово-експертної діяльності особа набуває певні права та несе обов'язки, які стосуються проведення експертиз; г) діяльність судових експертів направлена на допомогу суддям під час здійснення правосуддя – одного з завдань держави; г) хоча дана діяльність фактично сприяє виконанню завдання та функцій держави (правоохоронної та правозахисної функції), вона не відноситься до державної служби.

Узагальнено такі особливості адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ:

а) зазначена особа одночасно маючи власний адміністративно-правовий статус може набувати також і процесуальний статус (залежно від виду провадження, до участі в якому вони залучаються) у випадку залучення його до розгляду справи у суді, обидва статуси межують між собою; б) судовий експерт, який не є працівником державної спеціалізованої установи, не відноситься до категорії державних службовців, а отже і не має статусу особи, яка проходить державну службу; в) діяльність такого судового експерта здійснюється на відповідних принципах: законності, незалежності, об'єктивності і повноти дослідження; г) судові експерти, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, виконують інформаційно-допоміжну функцію (проводять судово-експертні дослідження, в результаті яких отримують інформацію, необхідну судді для

встановлення об'єктивної істини у справі та прийняття справедливого рішення).

2. До системи основних нормативно-правових актів, що регулюють питання адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, віднесені: Конституція України, закони України акти Кабінету Міністрів України та відомчі нормативно-правові акти. У результаті аналізу останніх зроблено висновок, що правові засади адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, та окремо правові засади набуття адміністративно-правового статусу судових експертів характеризується дуалізмом, у зв'язку з чим відзначено, що у першому випадку правові засади регламентують питання адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, у двох окремих сферах: 1) професійній (ст. 10-13 Закону України «Про судову експертизу», наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах» від 12 грудня 2011 р. № 3505); 2) публічно-службовій (Закон України «Про запобігання корупції», КУпАП). А у другому випадку дуалізм правових засад набуття статусу державних експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, полягає у тому, що відповідний процес відбувається на двох рівнях правового регулювання: 1) атестація судових експертів (адміністративно-правові процедури набуття статусу) (ст. 9, 16, 17 Закону України «Про судову експертизу», накази Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку ведення державного Реєстру атестованих судових експертів» від 29 березня 2012 р. № 492/5, «Про затвердження Положення про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів від 3 березня 2015 р. № 301/5); 2) залучення судових експертів до проведення експертизи (процесуальні підстави участі судових експертів у судовому процесі) (КАС України, ЦПК України, ГПК України тощо).

3. Обстоюється позиція, що передумовою реалізації адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ є набуття особою такого статусу, тобто отримання кваліфікації судового експерта, але його подальша реалізація не можлива без настання певних умов – залучення такої особи до проведення експертизи. Саме ці обставини обумовлюють реалізацію адміністративно-правового статусу судового експерта, який не є працівником державних спеціалізованих установ,

сутність якої полягає в здійсненні сукупності прав і обов'язків, яких набуває особа у зв'язку з виконанням своєї професійної діяльності.

4. Встановлено, що поняття «адміністративно-правовий статус судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ» є складною системною категорією, яку утворюють конкретно-визначені елементи, що мають стійкий взаємозв'язок між собою, є постійними і у сукупності відображають його зміст і сутність. Запропоновано елементи адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, поділити на основні та факультативні. До основних елементів адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, віднесено: сукупність прав і обов'язків, юридичну відповідальність, а до факультативних – заборони, пов'язані з наявністю даного адміністративно-правового статусу, принципи, гарантії діяльності, основні функції та завдання діяльності досліджуваних суб'єктів.

5. Виокремлено та охарактеризовано такі основні права судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ:

- а) право ознайомлюватися з матеріалами справи, які стосуються предмета експертизи (право ознайомлюватися з матеріалами справи, які стосуються предмета експертизи дає можливість судовому експерту отримати повну та достовірну інформацію, яка дозволить йому зробити вірний та обґрунтований висновок); б) право бути присутнім під час проведення процесуальних дій; в) заявляти клопотання уповноваженій особі (суду), яка (який) призначила(в) експертизу, щодо уточнення поставлених експертові питань (закріплення законодавцем вказаного права судового експерта, беззаперечно, заслуговує на схвальну оцінку, адже невірно поставлена чи нечітко сформульована задача може стати причиною порушення методики проведення експертиз, а як результат – спричинити прийняття неправильного рішення та негативно позначитися на об'єктивності правосуддя); г) викладати в письмовій або усній формі відповіді на запитання, які ставляться йому під час надання роз'яснень чи показань з приводу проведеної експертизи; г) право на оскарження;
- д) право на забезпечення особистої безпеки; е) право одержувати винагороду за проведення експертизи та відповідно до законодавства компенсацію (відшкодування) витрат за виконану роботу та витрат, пов'язаних із викликом для надання роз'яснень чи показань з приводу проведеної експертизи; ж) проводити на договірних засадах експертні дослідження з питань, що становлять інтерес для юридичних і фізичних осіб, з урахуванням обмежень, передбачених законодавством України; з) право заявляти клопотання про надання додаткових

матеріалів та зразків, необхідних для проведення експертизи; є) право указувати у висновку на факти, виявлені під час проведення судової експертизи, які мають значення для справи, але стосовно яких не були поставлені питання; ж) право відмовитись від проведення експертизи.

6. Обов'язки судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, запропоновано об'єднати у групи: 1) загальні обов'язки (такі обов'язки судового експерта, які є характерними і для інших посадових осіб) та 2) спеціальні (які характерні лише для судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ).

До загальних обов'язків судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, віднесено: 1) не посягати на права та свободи, честь і гідність інших людей (зміст вказаного обов'язку полягає у тому, що свою діяльність судових експерти, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, повинні здійснювати таким чином, щоб у жодному випадку не допустити дії, якими можуть бути порушені майнові, та (або) особисті немайнові права людини та громадянина); 2) дотримуватись норм моралі та професійної етики (є одним із найважливіших обов'язків судових експертів, адже зазначене характеризує експерта не лише з професійної точки зору, а й як особистість); 3) дотримуватись та виконувати норми чинного законодавства України (зміст вказаного обов'язку полягає у тому, що при здійсненні своєї діяльності судові експерти повинні дотримуватись як загальних правових норм, так і спеціальних, які безпосередньо регулюють процедуру здійснення судової експертизи).

До спеціальних обов'язків судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ віднесено такі: 1) заявляти самовідвід за наявності передбачених законодавством обставин (зазначений обов'язок має важливе значення з точки зору забезпечення належного виконання експертом своїх обов'язків та уникнення ситуацій, які можуть зашкодити об'єктивності здійснення експертизи, а отже його закріплення спрямовано на захист прав інших учасників судового процесу); 2) своєчасно прийняти до виконання доручену експертизу; 3) особисто проводити доручену експертизу; 4) забезпечити збереження об'єкта експертизи та документів, наданих на дослідження; 5) не розголошувати інформацію, яка стала відома під час проведення експертизи; 6) надати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок за результатами проведення експертизи; 7) письмово повідомити уповноважену особу, яка призначила експертизу та експерта про невідповідність експертизи профілю експерта, у разі якщо є така невідповідність; 8) з'являтися за викликом до

уповноваженого суб'єкта, яким призначено експерта та експертизу; 9) утримуватись від дій, прямо заборонених в законах та підзаконних нормативно-правових актах, які регулюють діяльність судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ; 10) підвищувати свій професійний рівень тощо.

7. Доведено, що юридична відповідальність виступає надзвичайно потужним та важливим інструментом відновлення правової справедливості, однак її першочергове значення як аспекту правового статусу досліджуваних суб'єктів полягає у тому, що вона спонукає їх до правомірної поведінки, визначає ті правові межі, перетнувши які, експерт змушений буде перетерпіти певні позбавлення, обмеження чи зазнати інших, визначених законодавством, несприятливих, обтяжливих наслідків за протизаконну поведінку.

Виокремлено та охарактеризовано такі види відповідальності судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ:

1) кримінальна; 2) адміністративна; 3) дисциплінарна; 4) матеріальна.

8. Гарантії реалізації адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, визначено як систему передбачених і підтримуваних державою умов та факторів, наявність яких забезпечує належну, тобто вільну та безперешкодну, у встановлених законодавством обсязі, межах і порядку реалізацію даними суб'єктами прав, законних інтересів та обов'язків, що становлять зміст їх адміністративно-правового статусу.

З метою вдосконалення гарантії реалізації адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, запропоновано: а) закріпити, що експерти, які не є працівниками спеціалізованих державних установ, у випадку проведення ними досліджень за дорученням компетентного державного органу мають право на безоплатне отримання необхідної для цього дослідження інформації від підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності; б) встановити юридичну відповідальність за втручання у діяльність експерта або вчинення тиску на нього. При цьому слід чітко визначити, що слід розуміти під таким втручанням та тиском із тим, щоб уникнути безпідставного розширеного тлумачення даних понять. Адже очевидно, що не можуть вважатися тиском вказівки, що надаються експерту з боку компетентних суб'єктів з приводу відповідності чи невідповідності дій першого чинному законодавству, методичним вимогам, професійній етиці; в) визначити зміст категорій «ухилення від явки до суду» та «злісне ухилення від явки до суду». Означене необхідне для того, щоб зменшити рівень суб'єктивізму при вирішенні судами питання про те,

є неявка експерта до суду, органів досудового розслідування, прокурора злісною чи ні. Вбачається за доцільне вважати «злісною» неявку експерта до суду, органів досудового розслідування, прокурора протягом трьох разів (і більше) підряд без поважних причин. Відповідно неявка експерта протягом двох разів підряд без поважних причин має розцінюватися як звичайне «ухилення».

9. З метою вдосконалення процедури позбавлення статусу судового експерта, який не є працівником державних спеціалізованих установ, запропоновано: а) таку підставу для анулювання свідоцтва експерта як накладання на нього дисциплінарного стягнення викласти у наступній редакції: «накладення на судового експерта дисциплінарного стягнення у вигляді позбавлення кваліфікації судового експерта, якщо його не було оскаржено у встановленому законом порядку»; б) передбачити у законодавстві, що на період розгляду компетентними юрисдикційними органами спору щодо оскарження накладеного дисциплінарного стягнення дія свідоцтва експерта має призупинятися до вирішення справи по суті; в) у законодавстві закріпити, що анулювання свідоцтва за наявності передбачених законодавством підстав здійснюється головою ЦЕКК, про що секретарем даного органу робиться відповідна відмітка у журналі реєстрації виданих свідоцтв про присвоєння кваліфікації судового експерта. Копія рішення про анулювання свідоцтва направляється особі рекомендованим листом за місцем його проживання, реєстрації та (або) за місцем основної роботи; г) визначити конкретну послідовність дій повноважних суб'єктів при вирішенні питання про позбавлення особи зазначеного статусу, від ініціювання даного питання до прийняття по ньому відповідного рішення.

10. Запропоновано ч. 3 ст. 13 Закону України «Про судову експертизу» викласти у наступній редакції: «судовий експерт має право «бути присутнім під час проведення процесуальних, виконавчих дій, ставити питання учасникам процесу, що стосуються предмета чи об'єкта експертизи, та проводити окремі дослідження у їх присутності, окрім випадків коли присутність експерта прямо заборонено нормами чинного законодавства» та доповнити п. 1 Розділу 2 «Інструкції про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах» доповнити частиною відповідного змісту.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Сабадаш І.В. До проблеми удосконалення процедури позбавлення статусу судових експертів, який не є працівниками державних спеціалізованих установ. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2015. № 2. С. 211–216.

2. Сабадаш І.В. До питання адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2016. Випуск 6-2. Т. 1. С. 88–92.

3. Сабадаш І.В. Правовые основы приобретения административно-правового статуса судебных экспертов, которые не являются работниками государственных специализированных учреждений. *Научно-методический журнал «Право и Политика»*. 2016. № 4. С. 77–82.

4. Сабадаш І.В. К проблеме реализации административно-правового статуса судебных экспертов, которые не являются работниками государственных специализированных учреждений. *Международный научно-практический журнал «Право и Закон»*. 2017. № 4. С. 107–112.

5. Сабадаш І.В. Склад елементів адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Випуск №6. С. 203–209.

6. Сабадаш І.В. До проблеми визначення прав судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2017. Випуск 2. Т. 3. С. 99–104.

7. Сабадаш І.В. Інститут примирення в адміністративному судочинстві. *Новітні тенденції сучасної юридичної науки: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпропетровськ, 4-5 грудня 2015 р.* Дніпропетровськ: ГО «Правовий світ», 2015. С. 99–101.

8. Сабадаш І.В. До проблеми визначення завдань діяльності судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. *Проблеми та стан дотримання захисту прав людини в Україні: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 19–20 серпня 2016 р.* Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2016. С.89–92.

9. Сабадаш І.В. До проблеми визначення гарантій реалізації адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. *Громадянське суспільство в Україні: проблеми забезпечення правотворчої діяльності: Міжнародна науково-практична конференція, м. Харків, 31*

березня – 1 квітня 2017 р. Х. : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2017. С.111–115.

АНОТАЦІЯ

Сабадаш І.В. Адміністративно-правовий статус судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; інформаційне право; фінансове право. – Харківський національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2018.

У дисертації розкриваються ознаки та особливості адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. Характеризуються правові засади набуття адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. Встановлюються передумови реалізації адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. Визначаються сутність та склад елементів адміністративно-правового статусу судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. Систематизуються основні права та обов'язки судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. Окреслюються роль та значення юридичної відповідальності судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. Виокремлюються гарантії реалізації адміністративно-правового статусу судових експертів, особами які не є працівниками державних спеціалізованих установ та окреслюються напрямки їх вдосконалення. Пропонуються шляхи вдосконалення процедури позбавлення статусу судового експерта, особою, яка не є працівником державних спеціалізованих установ.

Ключові слова: статус, правовий статус, адміністративно-правовий статус, експерт, судовий експерт, судовий експерт, який не є працівником державних спеціалізованих установ, права, обов'язки, відповідальність, гарантії, процедури, набуття, реалізація, позбавлення статусу.

АННОТАЦИЯ

Сабадаш И.В. Административно-правовой статус судебных экспертов, которые не являются работниками государственных специализированных учреждений. – *Квалификационная научная работа на правах рукописи.*

Диссертация на соискание учёной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Харьковский национальный университет внутренних дел. – Харьков, 2016.

В диссертации раскрываются признаки и особенности административно-правового статуса судебных экспертов, которые не являются работниками государственных специализированных учреждений. Характеризуются правовые основы приобретения административно-правового статуса судебных экспертов, которые не являются работниками государственных специализированных учреждений. К основным нормативно-правовым актам, регулирующим вопросы административно-правового статуса судебных экспертов, которые не являются работниками государственных специализированных учреждений отнесены: Конституция Украины, законы Украины и ведомственные нормативно-правовые акты. Устанавливаются предпосылки реализации административно-правового статуса судебных экспертов, которые не являются работниками государственных специализированных учреждений. Отстаивается позиция, что предпосылкой реализации административно-правового статуса судебных экспертов, которые не являются работниками государственных специализированных учреждений является приобретение лицом такого статуса, то есть получение квалификации судебного эксперта, но его дальнейшая реализация невозможна без наступления определенных условий - привлечение такого лица к проведению экспертизы.

Определяется сущность и состав элементов административно-правового статуса судебных экспертов, которые не являются работниками государственных специализированных учреждений. К основным элементам административно-правового статуса судебных экспертов, которые не являются работниками государственных специализированных учреждений отнесены: правосубъектность, совокупность прав и обязанностей, юридическую ответственность, а к факультативным - запреты связанные с наличием данного административно-правового статуса, принципы, гарантии деятельности, основные функции и задачи. Систематизируются основные права и обязанности судебных экспертов, которые не являются работниками государственных специализированных учреждений. Определяются роль и значение юридической ответственности судебных экспертов, которые не являются работниками государственных специализированных учреждений.

Выделяются гарантии реализации административно-правового статуса судебных экспертов, которые не являются работниками государственных специализированных учреждений и определяются направления их совершенствования. Предлагаются пути совершенствования процедуры лишения статуса судебных экспертов, не являющихся работниками государственных специализированных учреждений.

Ключевые слова: статус, правовой статус, административно-правовой статус, эксперт, судебный эксперт, судебный эксперт, который не является работником государственных специализированных учреждений, права, обязанности, ответственность, гарантии, процедуры, приобретение, реализация, лишение статуса.

SUMMARY

Sabadash I. V. Administrative and Legal Status of Assessors Who Are Not Employees of the State Specialized Institutions. – *Qualifying scientific work as the manuscript.*

The thesis for a candidate's degree by the specialty 12.00.07 – administrative law and procedure; informational law; financial law. – Kharkiv National University of Internal Affairs. – Kharkiv, 2018.

The author of the dissertation has provided theoretical generalization and a new solution to a scientific problem – the definition of the essence, features and structure of the administrative and legal status of assessors who are not employees of the state specialized institutions. The characteristics and peculiarities of the administrative and legal status of assessors who are not employees of the state specialized institutions have been revealed. The legal principles for acquiring the administrative and legal status of assessors who are not employees of the state specialized institutions have been characterized. The preconditions for the implementation of the administrative and legal status of assessors who are not employees of the state specialized institutions have been established. The essence and composition of the elements of the administrative and legal status of assessors who are not employees of the state specialized institutions have been determined. The basic rights and duties of assessors who are not employees of the state specialized institutions have been systematized. The role and significance of the legal liability of assessors who are not employees of the state specialized institutions have been outlined. The guarantees of the realization of the administrative and legal status of assessors who are not employees of the state specialized institutions have been specified; and the directions of their improvement have been outlined. The author has offered the ways of improving the procedure for deprivation

of the status of assessors who are not employees of the state specialized institutions.

Key words: status, legal status, administrative and legal status, a competent party, an assessor, an assessor who is not an employee of the state specialized institutions, rights, duties, liability, guarantees, procedures, acquisition, realization, deprivation of the status.